

BEVEZETÉS

HOMORÓDI LAJOS, AZ MTA RENDES TAGJA SZÉKFOGLALÓ ELŐADÁSÁHOZ

PÉCSI MÁRTON
AZ MTA RENDES TAGJA

Hosszú történelmi korszakon át a feledés homálya fedte a klasszikus ókor tudósainak eredményeit a Föld geometriai alakjáról, méreteiről, földmérési eredményeiről és módszereiről. Az újkor geodéziája egyesíti magában a földmérő (felmérő), „geometer” tevékenységet és a *földalakot*, geometriai helymeghatározást matematikai-csillagászati módszerekkel végző elméleti és egyben nagy gyakorlati jelentőségű tudományt.

Ma a tudomány és a technikai forradalom időszakában a geodézia tevékenységének, kutatásának a tartalma, feladata és módszerei óriási mértékben kibővültek és megnövekedtek éppen a gyakorlati feladatok gyors megoldásának igénye miatt. A földmérés, a geodézia ma már nemcsak a földfelszíni háromszögelési módszert alkalmazhatja céljai elérésére, hanem emellett a légi- és űrfelvételek információinak birtokában nagy területek, sőt járhatatlan kontinensrészek, egész kontinensek térképeit készítheti el és teheti közzé relatíve rövid idő alatt.

A légi- és különösen az űrfelvételek információs tára igen gazdag és nagyon fontos adatokat rejt, amelyek nemcsak a Föld teljesen pontos alakja és méretei meghatározásához segítettek a geodéziát, hanem többek között bennünket — a Föld és bányászati tudományok művelőit — legközelebről érintő természeti erőforrások felkutatásához, újabb ásványi és energiaforrások felismeréséhez nyújtanak nélkülözhetetlen, más módszerrel csak nagy fáradsággal beszerezhető adatokat.

A sűrűn ismétlődő űrfelvételek ezen túlmenően a földfelszínen végbe-
menő természeti ökológiai folyamatok — légköri változások, árvíz és belvíz-
veszélyek, növényfenológiai, talajpusztulási stb. — gyors megítélésére, szol-
gálatyszerű feldolgozására, termelésirányítási és környezetvédelmi döntések elő-
készítéséhez nyújthatnak és nyújtanak ma már gyors segítséget. A légi és űr-
felvételek rejtett információit azonban nem könnyű feltárni, megismerni és
időben a tudomány, a felhasználás és gyakorlat rendelkezésére bocsátani. E cél
elérését szolgálja a fotogrammetria és újabban az űrgeodézia (satelit geodesy).
A fotogrammetria tudománya hosszú utat tett meg és sokat fejlődött azóta,
hogy a francia AIME LAUSSEDT 1851-ben olyan fotokamerát készített, ame-
lyet 50 éven át terepfelmérésre, térképkészítésre alkalmaztak, mégis az adat-
megismerés módszerét állandóan kell fejleszteni, kutatni és felső fokon oktatni.

Magyarországon a fotogrammetria kutatásának, felsőfokú oktatásának műhelyét HOMORÓDI LAJOS akadémikus építette ki a Műszaki Egyetemen, ahol az 1962-ben létesült fotogrammetriai tanszéket vezeti. Mérnöki pályájának első felében (1934—1959) az állami földmérési szolgálatnál működött és első-sorban háromszögelési feladatokat végzett. Jelentős tudományos és gyakorlati tevékenységet fejtett ki a felszabadulás után létesített korszerű új hazai felsőrendű háromszögelési hálózat kifejlesztésében és irányításában.

1952-től a *Geodéziai és Kartográfiai Intézet* illetve ennek átszervezése után a *Budapesti Geodéziai és Térképészeti Vállalat* osztályvezetője, majd igazgatója volt. 1959-ben a *Budapesti Műszaki Egyetem* docensévé nevezték ki, előbb az *Általános Geodézia Tanszéken*, majd a *Fotogrammetria Tanszéken* működik, és oktatja a fotogrammetria című tantárgyat. Párhuzamosan a *Felsőgeodézia Tanszék* keretében a felsőgeodézia és a geofizika tantárgyakat is előadja. Egyetemi tanárrá való kinevezésekor (1962) egyúttal megbízást kapott a *Fotogrammetria Tanszék* vezetésére.

1963-ban rektorhelyettes, majd 1964-től 1967-ig az Építőmérnöki Kar dékánja. 1971-ben a három földméréstudományi tanszékéből akkor szervezett *Geodéziai Intézet* igazgatójává nevezték ki. A vonatkozó szabályok értelmében 1978 június végével tanszékvezetői tisztsége alól felmentették, de továbbra is tényleges szolgálatban maradván, tantárgyát a *Fotogrammetria Tanszéken* folyamatosan előadja, és rendszeresen részt vesz a tanszék oktató-kutató munkájában.

Jelentős érdeme, hogy „*Felsőgeodézia*” c. (1966) tankönyve teljes képet ad e tudomány felsőfokú tantárgyi anyagáról és problematikájáról, miközben számottevően gazdagította a felsőgeodézia problémakörét, magas szintre emelte a magyar fotogrammetriai oktatást. Fotogrammetriai előadásait egyetemi jegyzet formájában tette közzé.

Rendszeresen foglalkozott a geodéziai oktatás kérdéseivel, amelyekről több tanulmánya jelent meg. Főként ennek köszönhető, hogy a Földmérők Nemzetközi Szövetsége (FIG) — amelynek munkájában egyébként is állandóan tevékenykedett — 1974-ben a szakoktatási bizottsága elnökévé választotta.

Sokat tett a magyar geodéziai irodalom fejlesztése érdekében. Több évtizedes munkája során, könyvén kívül egyetemi jegyzeteket, száznál több önálló tanulmányt írt, sok előadást tartott idehaza és külföldön. Tanulmányai és előadásai elsősorban a fotogrammetria, a felsőgeodézia és a szakképzés körébe tartoznak. Jelentős része volt a földmérőmérnök-képzés tartalmi kérdéseinek kialakításában és a geodéziai négyzintés szakképzés rendszerének kialakításában. Példája és lelkes buzdítása és segítsége számos geodétát vont be a szakirodalom művelésébe.

Széleskörű társadalmi tevékenységet fejtett és fejt ki számos hazai és nemzetközi tudományos-társadalmi szervezetben. A MTA Geodéziai Bizott-

ságának és a Geodéziai és Kartográfiai Egyesületnek elnöke, tiszteletbeli tagja a lengyel és a jugoszláv geodéták egyesületének.

Eredményes tudományos tevékenységéért, a felsőoktatásban és a tudományszervezésben kifejtett jelentős munkásságáért a kormány négy ízben és több tudományos intézmény ismételten kitüntette, a Magyar Tudományos Akadémia pedig 1973-ban levelező tagjává, 1979-ben rendes tagjává választotta.

